karşılaşmalar

metin üstündağ

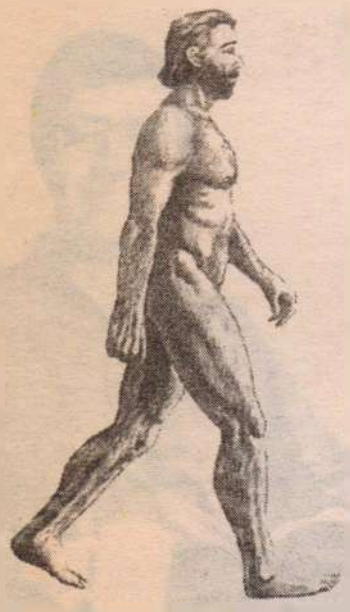

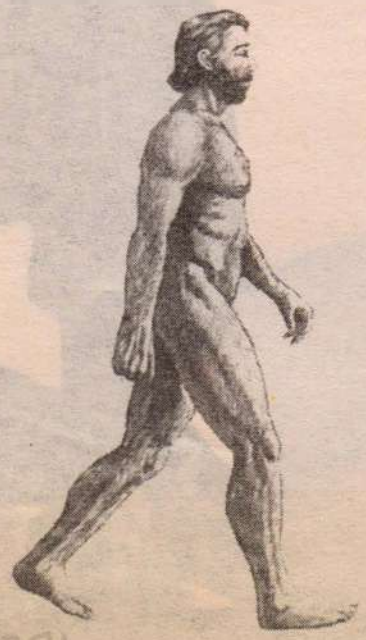

Akşamsefası

Şen Ola Futbol Şen Ola, Şen Ola Türkiye Şen Ola!..

METİN KURT

Türkiye'nin futbolda Avrupa'ya açılan penceresi Galatasaray, geçtiğimiz ay spor gündemiyle birlikte ülke gündemini de belirledi. **Fatih Terim** ve ekibinin yönetimindeki Sarı-Kırmızılı futbol emekçileri, futbolun beşiği İngiltere'nin güçlü takımlarından **Arsenal**'i finalde safdışı bırakarak **U.E.F.A. Kupası**'nı Türkiye'ye getirmeleri yediden yetmişe tüm Türkiyeliler'ce büyük bir coşkuyla karşılandı. Hatta kutlamalar Türkiye sınırlarını aşarak tüm dünyaya yayıldı. **Kafkaslar**'dan **Avrupa**'ya, **Amerika**'dan **Avusturalya**'ya kadar birçok ülkede yaşayan ve kendilerini Türkiye ile özdeşleştiren kitlelerde bu kutlama çılgınlığına katıldılar. Ne yazık ki, maçlardan önce olduğu gibi, kutlamalar sırasında yine çok can yandı, yine çok kan aktı. **Taksim Meydanı**'ndaki medyatik şovu izlerken, nedense futbolun tarihi bir film şeridi gibi gözlerimin önünden geçmeye başladı. **General Francisco Franko**'nun **Bernebau Stadyumu** için söylediği **"Bana 150 bin kişilik bir uyku tulumu yapın"** 'emrini' anımsadım. Daha sonra **Antonio Salazar**'ın **"Portekiz'i kırk yıl süreyle 3F; Fiesta (Şölen), Fadima (Örgütle Din), Futbol ile yönettim"** açıklaması geldi aklıma. Doğrusu neşem kaçtı. Bu işte bir bit yeniği vardı. Birileri futbolda şiddeti körükleyerek kazanırken, Türkiye halkları ve İngilizler düşman oluyor, bu nedenle en azından 300 milyon dolarlık bir turizm getirisinden yoksun ediliyordu Türkiye...

Futbolda Şiddeti Körükleyenler

Ortaçağda Romalılar, hayvanlar ve gladyatörlerle arenalarda doğrudan doğruya şiddeti çok açık bir biçimde sahneliyorlardı. Gaddar Roma İmparatorluğu'nun kanla beslenen iğrenç yüzünü yansıtıyordu bu gösteriler. Günümüzde ise başta medya şiddetten besleniyor. Şiddeti medya körüklüyor. Tutkudan çok, ekrandan ve yazılı basından kaynaklanan bir şiddettir söz konusu olan. Medya, rolleri ters-yüz ederek kitleleri yönlendirir, şiddete çağırır. Sanal kahramanlar, yani, **"onikinci adamlar"** sporcuların yerine geçip medyanın gözleri önünde, kendi gösterilerini ortaya koyarlar. Artık şiddet ekranın boşluğundadır. Medya, seyircinin durağanlığı bırakmasını ve gösteriye müdahale etmesini sürekli körükler. Atılan başlıklar çağrı niteliğindedir. Spor, prestij gösterisi olduğu kadar şiddet gösterisi olarak da sunulabilir, kullanılabilir. Militarizmin yeni spor ideolojisini **Natan** şöyle özetlemiştir: **"Sporcularımız, spor askerler durumuna gelmişlerdir. Bugün bütün dünyada uluslararası spor, açık ya da gizli kullanılan bir propaganda silahı, milliyetçilik duygularını kışkırtan, yeni psikolojik savaş yol ve yöntemlerini harekete geçiren bir araç olmuştur."** Medya da sporu bir şiddet gösterisi olarak sunmakta ve kitleleri sürekli eyleme çağırmaktadır.

Başlangıçta İngiltere'de görülen ve oradan dünyaya yayılan **"Holiganlık"** iktidarların "canavar" yaratma politikasının bir parçasıdır. Bu politika kendi vatandaşlarını provake ederek başarıya ulaşır. Seyircinin cani veya kurban olması için seyirciliği bırakarak şiddet oyunu oynamasını medya körükler, iktidarlar da destekler. Spor-şiddet ilişkileri bu bağlamda ele alınırsa spordaki şiddet sorunu ve sorumluları ortaya çıkar.

Sporun kısa bir öyküsü

Sınıflı toplumun öyküsü aynı zamanda sporun da öyküsü olarak görülebilir ve spor olayı yapıldığı tarihsel kesitin maddi ve düşünsel ortamından soyutlanamaz. Sporun yönetimi ve ideolojisi toplumdaki iktidar yapısını ve egemen ideolojiyi yineler. Tarihsel süreç içinde sporun uygulama biçimleri, yapanları (Soylular, gladyatörler, profesyoneller) zaman zaman değişmiştir ama sınıfsal sonuçları aynı kalarak bugünlere gelinmiştir. Sonuçta atılan her gol emekçi kalesine girmiştir.

Bugün ister amatör, ister profesyonel sıfatlı olsun, popülerleşmiş her spor dalı ortak özellikler göstermektedir. Toplumun ilgi alanına itilebildiği ölçüde tekelci sermaye kuruluşlarının mali desteğinde bir çok spor branşı öne çıkabilmektedir. Özel kesimden, kamu kesimine kadar geniş bir yelpazede desteklenen spor bütünüyle politikanın içine çekilmiştir. Spora din gibi siyaset dışı bir imaj veren sermaye sınıf siyasetini "Spora siyaset karıştırılmasın" söylemiyle uygulamaya koymuş ve spor ortamını muhalif siyasete kapatmıştır.

Kullanılan sporcu tipleri

Spor arenalarında genelde iki tip sporcu kullanılmaktadır. Birinci tipe giren sporcular, uysal, özel yaşamlarında medyaya açık vermeyen, yöneticilerine saygılı, giydiği formayla övünen sporcular dır. Arenalarda bu tip sporcuların ağırlığı vardır. Birinci tipe örnek olarak **Beşiktaşlı Ertuğrul** gösterilebilir.

İkinci tipteki sporcular, ilk tipin aksine derbederdirler, kumarbazdırlar, çapkındırlar, ayrıca da isyankardırlar, özetle özel yaşamları fırtınalarla doludur. Bu tipe giren sporcular, saha içinde ve saha dışında yarattıkları sansasyonlarla modern şovu arenaların dışına taşırlar. Bu tip sporcular **Televole** programlarının vazgeçilmez isimleri olarak kullanım değerlerini yitirmezler. Eskilerden **Tanju**, yenilerden **Sergen** bu tip sporcuların önde gelenleridir.

Sayıları az olmakla birlikte bazı dönemlerde egemenlerin canını sıkacak sporcular da kendiliğinden ortaya çıkabilmektedir. Ancak bu tip sporcuların spor yaşamları uzun sürmemektedir. Uyduruk öykülerle hemen spor gündeminden düşürülen bu tipe giren sporcular, egemenlerce ya kısa sürede yola getirilmekte ya da spor arenalarından dışlanmaktadırlar. Son dönemler için **Fenerbahçeli Kemalettin** bu tipe giren sporcular içinde en göze batanıdır.

Akşamserası

boy aynası

2 resim ve 1 fatih terim

1. resim: *filipescu, ispanya'ya transfer olmuş.. futbolcu antrenör son gün öyle vedalaşıyorlar.. ancak fatih terim'in ayağına bakın, terim'in ayağı topa basıyor.. hep bir hınzırlık, bir oyunbazlık var..*

2. resim: *terim, hasta ve koltuk değneğiyle yürüyebilen babasına "hesapta" koltuk çıkıyor.. babasına yardım ederken bile poz halinde.. elleri ceplerinde, fiyakası, cakası yerinde..*

sevin ya da sevmeyin, o bir racon adamı.: beğenin ya da beğenmeyin onun, bir tarzı var.. kendisine hep dışardan bakar gibi.. önce yapacaklarının ve söyleyeceklerinin mizansenini tasarlıyor sanki.. başarı onun için fiyaka ve caka daha çok.. kendi ömrünün ve işinin artist'i.. türk insanını çok iyi tanıyor.. ruhunu, zihniyetini, zaaflarını çok iyi biliyor.. bir nevi insan sarrafı.. işinin öznesi, işi kendisiyer yer kafası bir satranççı kafası gibi çalışıyor.. yer yer de bir mahalle delikanlısı gibi.. -kahvede toplu halde bir eleme maçı seyrederken, seyredenlerden bazıları ona aşkla, sevgiyle **"bizim piskopat"** diyorlardı- başarı göbek adı olsun ister gibi.. ona despot diyenler var.. ancak o: **"türkleri çalıştırmak ve türklerin kendilerini aşmasını sağlamak için illaki despot olmak gerekmiyor mu.. despot olmadan bir türk'ü nasıl çalıştırabilirsiniz ki?"** diye düşünüyor olmalı.. politikayı en fazla strateji tarafından kullanıyor.. bir adanalı olarak **yılmaz güney** ve **sakıp sabancı** ile ilişkisi nasıldı ve nasıldır acaba?. 'insan kaynakları' ekleri ve ibrahim sadri duyarlılığı arasında gidip gelen kolaj vecizeler söylüyor: **'yüreğin bütçesi olmaz', 'top neredeyse futbol oradadır'** gibi.. alanında liderlik ve takım oyununa dair konferans verecek kadar bilgiye ve deneye sahip.. **"türkiye'de teknik direktörleri üç dakikada görevden alırlar, böyle bir ülkede takım liderliği yapmak zordur", "devlet kademesindeki en üst makamlardan bile, özel kurye ile gönderilen mesajlarla takımı nasıl yönetmem gerektiği konularında akıl veriyorlar", "türkiye'de bir dakika sonra ne olacağını kestirmek bile mümkün değil.. fakat ben takımımın bir, bir buçuk yıl sonrasını planlıyorum", "benim mukavelelerimde sadece teknik direktör yazmaz, herşeyden sorumlu adam yazar"** gibi cümleleri var.. işini terleyerek yapıyor.. kızdı mı tam kızıyor.. neşesinde oyunbazlık var ama öfkesi çok şiddetli ve gerçek..

albert camus vicdanı

Kopenhag'da hali vakti yerinde "beyaz Türklerin" sportif amaçlı turistik çıkartmasına tek "uymayan" Avrupa'nın dört bir yanından gelmiş gurbetçilerdi. Zaten Türkiye'den gelenlerle aralarındaki mesafe de her yerde göze çarpıyordu. İngiliz magandalarıyla kavga eden, "kodu mu oturtan" yıllardır Avrupa'nın ara sokaklarındaki gizli ırkçılığa direnmeyi öğrenmek zorunda kalan delikanlılardı... Ve bir tek onlar "ünlüler" ile fotoğraf çektiriyordu. Zaten çektirmeyenlerin hepsi ünlü ve vakur(!)dular.

"Kopenhag'da Çingenem"

CÜNEYT ÖZDEMİR

Leeds'de yalnızdık. Kopenhag'da kalabalık. Hava da güzeldi. Ortam süperrr... Danimarka UEFA kupasının finaline talip olurken kuşkusuz sonucun böyle olacağını tahmin etmemiştir. Nitekim sokaklardaki Danimarkalılar da şaşkındı. Önce kalabalıklardan, sonra kalabalıkların öfkesinden. **"Bizde futbol bir sosyalleşme olayıdır. Rahatlama, eğlenme, sizde biraz farklı anlaşılan."** diyordu bir Kopenhaglı gazeteci. İkimiz de bir İngiliz pub'ının önünden geçen Galatasaraylıları izliyor, İngilizlerin laf atmalarının kavgaya dönüşeceği anı bekliyorduk. Üstelik yalnız da değildik. 40-50 gazeteci, kameramanlar, İngiliz ve Türk muhabirler. Acar savaş muhabirleri bekliyordu. Spor kameramanları pek ilgi göstermiyordu publara, kavgalara, suni öfke nöbetlerine...

Oysa sokağın birkaç adım aşağısında farklı bir şehir, farklı bir Galatasaray dolaşıyordu. Herkesin Kopenhag'a gelmek için bir bahanesi vardı. Haberciler bu milli davayı göstermek için gelmişlerdi, kimileri de bu milli davada kendilerini göstermek için. Anlaşılan o ki önümüzdeki yıllarda futbol taraftarlığı gibi bir kimlik, farklı bir arayışa da hizmet vermeye başlayacak, başlamış bile... Işadamları, mankenler, politikacılar, sporcular, haberciler ve hatta playboylara kadar kulüp üyeliği çoktan masonluğun gizemini veya lionsların, rotaryanların prestij ve güven arayışını fersah fersah geride bırakmış durumda. Özellikle 500 dolardan günlük turların başladığı düşünülürse bu yalnızca ünlüler kulübünü değil, zenginler kulübünü de bir tutkal operasyonuyla bir araya getiriyor.

Yani Kopenhag, tribünler hakkında en azından benim tüm önyargılarımın kırıldığı bir sosyal olay. Üstelik pek çok kişi de bunu çoktan keşfetmiş durumda. Kimin Galatasaraylı olduğunun bir önemi de yok, değeri de... Bir atkı, bir forma ya da bir bayrak kadar yakın herkes birbirine. **Sabancı**, **Hasan Cemal**, **Aykut Işıklar**, **Mahsun Kırmızıgül**, **Erol Aksoy**, **Kamer Genç**, **Mesut Yılmaz**, **Reha Muhtar** kadar yakınımızda ve yakındalar. Aynı tribünlerde, Kopenhag'ın aynı sokaklarında, ortak gol kaygılarında ya da İngilizleri sokak aralarında sıkıştırmalarda.

Kopenhag'da hali vakti yerinde **"beyaz Türklerin"** sportif amaçlı turistik çıkartmasına tek "uymayan" ise Avrupa'nın dört bir yanından gelmiş gurbetçilerdi. Zaten İstanbul'dan, Ankara'dan gelenler ile gurbetin 3. kuşağını temsil edenler arasındaki mesafe de hemen her yerde göze çarpıyordu. İngiliz magandaları ile kavga eden karşı çıkan, alttan almayan ve "**kodu mu oturtan**" yıllardır zaten Avrupa'nın ara sokaklarındaki gizli ırkçılığa direnmeyi öğrenmek zorunda kalan delikanlılardı... Gerçi son moda tezahüratları Türkiye'den gelenler kadar iyi bilmiyorlardı ama hiçbir sarı kırmızılının karısına, kızına laf edilmesine de onlar izin vermiyordu. Ve bir tek onlar "ünlüler" ile fotoğraf çektiriyordu. Zaten çektirmeyenlerin hepsi ünlü ve vakur(!)dular.

Kopenhag sokaklarına ilk günlerde sinen turistik hava maçtan bir gece önce yerini tedirginliğe bıraktı. Galatasaraylıların şehirdeki ezici üstünlüğü de kendini göstermeye başladı. Medyanın kuşattığı İngiliz pubları yavaş yavaş meraklı gözler tarafından da izlenmeye başlanmıştı. Saatlerce **"bir maymun gibi"** İngiliz, Türk ve Danimarka kameralarının ışıkları altında kalan İngilizler sarhoş olmaya ve sıkılmaya, sıkıldıkça da sokağa sarkmaya ve sarktıkça da...

Olayları kim başlattı, nasıl başladı bilinmiyor. Ben Kopenhag'ın dışında düzenlenen **Ahmet San**'ın organize ettiği o garip konserden yeni gelmiştim. Garip diyorum çünkü **Sivaslı Cindy**'den, Galatasaray forması ve elinde bir bayrakla sahneye çıkan **Ekin**'e sunucu **Deniz Seki**'den, **Emel Sayın**'ın o göz süzmelerine kadar uzanan şekil ve boş bir salondaki yapay coşkuya sürekli atıfta bulunulan konser, konser olmaktan çok kötü bir şaka ya da sanatçı ve mankenlere bedava maç bileti karşılığında ödetilen ceza gibiydi.

Otel'in lobisinde **Savaş Ay**, **Mehmet Ali Birand**, **Deniz Arman**, **Reha Muhtar** aynı masada oturmuş konuşacak ortak bir nokta arıyorduk. **Sadettin Teksoy** birkaç dakika önce masaya dahil olmuş ve ben ilk kez onun şaka değil gerçek olduğuna tanık olmuştum.

Telefon çaldı, olay çıktı denildi, koştuk gittik. İngilizler bir pubda sıkışıp kalmıştı, arada polisler önlerinde ise Galatasaray'ın gündüz sokakta görülmeyen yüzü. Ben acaba 2. bir Sivas olayı yaşanır mı endişesi içindeyken İngilizler bir hamle yapıp pubdan dışarı fırladılar. Sonrası malum görüntüler. Kaçanlar, ko-

Akşamsefası

valayanlar. Sokak arasında sıkıştırılıp "on'a karşı tek" dayak yiyenler. Işin kameralara sığmayan garip yanı tüm bunlar olup biterken etrafta biriken kalabalığın tutumuydu. Şiddeti kanıksamış bir ırkın ahvali olduğundan mıdır, şerbetlendiğimizden midir, orasını ben bilmem. Ama birkaç metre ötedeki şiddeti herkes çoluğu çocuğu ile ailece izliyordu. Ve hiç kimsede bir korku ya da panik havası yoktu. Hatta bir ara **Erman Toroğlu** gelip pubda sıkışanları denetledi. O arada imza dağıttı. Olaylar gecenin ikisinde bir başka pubda devam ederken playboylarımızdan **Ilker Mengi** arkadaşları ile gelip olayları seyrettiler. Gazetecilerin günlerdir ellerini ovuşturarak, bekledikleri olmuş Tivoli ve çevresindeki publar Türkler'in ezici üstünlüğü ile çatışma alanına dönmüştü. Ve İngilizler ne zaman Türkler'i dövmek için hamle yapsalar bir ya da birkaç arkadaşlarını yerde bırakıp kaçıyorlardı. Göğüs göğüse mücadelede üstünlük bizim tecrübeli 3. kuşaktaydı. Sokak aralarında ise kim kimi yakalarsa...

Gerginlik gece 3'de hala devam ediyor, gazeteciler gitmediği sürece de biteceğe benzemiyordu. Polisler rica ettiler, biz de gittik.

Maç günü Kopenhag eşit sayıda Türk'ü ve İngiliz'i ağırlıyordu. Charterlar günübirlik turları taşımış, İngilizler publarda Türkler voltadaydı. **Tivoli Meydan Muharebesi** de Türkler'in ağırlığını koyduğu meydanda yapıldı. Tabii akşamına doğru İngilizler meydana daldılar ve yine birkaç arkadaşlarını bırakıp dönmek zorunda kaldılar.

Maç saatine yaklaşılırken yavaş yavaş Parken stadyumu da dolmaya başladı. Aslında Kopenhag'da futbolun ne anlama geldiğini anlamak için bu stada gelmek yeterli.

Son derece modern bir mimarisi olan stadda her şey rahatlık ve keyif üzerine kurulmuş durumda. Dışarıda stada girmeden pek çok cafeye gidebilir, bowling oynayabilir ya da bir barda takılabilirsiniz. Bunların hiçbirinin bizim köftecilerle alakası yok. Hepsi son derece özenli, temiz ve şık yerler. Ardından içeriye girdiğinizde bir sinema locasına çıkıyorsunuz. İçerisi ise tam bir şenlik. Olduğun gibi gel partisi...

Ben Parken stadına girer girmez karşımda **Cemal Enginyurt**'u buldum. Ee, bir parça insan çekiniyor haliyle... Milletvekillerinin arasında oturuyordu ama ayakkabılarını çıkarıp oturduğu koltuğun üzerine çıkmış ceketi omuzunda ayakta duruyordu. Biraz ileride Kamer Genç Galatasaray şapkası başında, diğer milletvekilleri gibi takım elbise ile oturuyordu. Arkada Emniyet güçlerini temsilen **Memoli** (yine takım elbise ile) ve babası ayaktaydılar. Topuklu terlikleriyle **Şebnem Çapa** ve **Şamdan ailesi** az ötede.

Sol tarafımızda kale arkası çılgınlar gibi eğleniyor bizim tribünde ise ayağa kalkan fırçayı yiyip oturuyordu.

Maçtan önce tribünler coşsun denilerek şarkılar çalınmaya başlandı. Sosyal yönü böylesine güçlü bir takıma görünen o ki yeni marş ya da marşlar gerekiyor. Galatasaray marşına tribünler zorla da olsa katıldı ama bu abuk tempoya klasik Türk sanat müziği sevenlerin bile katılması imkansız. Ardısıra, seri bir şekilde çalınan parçalar Danimarka'da yaşayan gurbetçileri çok çok eğlendirse de tribünlerde İngilizler'den daha fazla moral bozukluğu yaratıyordu.

İmdada hakemin düdüğü yetişti. Yanımda oturan bir adam 45'er dakikadan 90, 15'er dakikadan da 30 dakika boyunca Galatasaray'a taktik verdi. Hatta penaltıları kimin atması gerektiğini, nasıl atması gerektiğini bile söyledi. Milletvekilleri de boş oturmadılar. Ayağa kalkıp hep beraber "Türkiye, Türkiye" diye bağırıyor sonra uzun uzun dalıp gidiyorlardı.

Azgın ve şanlı kale arkası ise en az bir 45 dakika Dağbaşı'nı söyledi. Bu şarkıda biz neden bu kadar coşarız, motive oluruz ciddi bir tez konusu ama bu söylenen şarkının sözleri **Hagi**'ye, **Taffarel**'e kimin nasıl tercüme edeceği ise benim kafamı kurcalayan başka bir soruydu...

Gerisi malum, uzatmalar, penaltılar ve kupa sevinci.

Kupadan sonra İstanbul'dan gelen muhtemelen de kale arkasından birisi bu sefer DJ koltuğuna oturdu. Önce "lalla, la, la lal, la, la la..." ve ardından "Yakalarsam muck, muck" onu da bir başka manalı şarkı takip etti. "Karşıma bir daha çıkma sakın" ve nedendir anlamadım "ÇİNGENEM". Sahi nedir bu "ÇİNGENEM" fenomeni? Kopenhag'da her şeyi çözdüm işte bir tek bunu çözemedim.

Not: Sanal dünyada yeni bir site açıyorum. Herşeyi ile bana ait, bağımsız, bağlantısız ve (konuklar hariç) tek kişilik bir dünya, beklerim efendim. Adres; www.deepnot.com

Akşamsefası

Arkadaşım Taffarel'e...

Çok Guzseeeel!

ORAY EĞİN

Kapalı tribün kartımın kullanım süresi, mayısın sonlarında doldu. Üzerinde S:19, K:116, G:B yazıyor. Açıkçası fazla kullanmadım. Galatasaray kulübünün stada girişlerde çektirdiği eziyeti falan her defasında göze alamadım. Ama UEFA kupasına uzanışına takımın tanıklık ettim. Uzun süredir taşımadığım taraftar kimliğimle de zaman zaman buluştum. Bu sene, Galatasaraylılığımı bir nebze olsun yeniden keşfettim. UEFA finalinde penaltılar atılırken kalp atışlarımı tahmin edemezsiniz. Dördüncü şampiyonluğu alırken de... Bu sevinçler bir daha yaşanır mı bilmem. Biz çok şanslıyız aslında, böyle bir kadroyu, kendiliğinden efsaneleşen, tarihi değiştiren bir takımı çıplak gözle izleme şansına tanık olduk... Ve en çok da bir kişi benim Galatasaraylı olmakla gurur duymamı sağladı... Birkaç ay öncesine kadar şüphesiz "Hagi" derdim, ama gün geçtikçe bu cevabım değişti. Onu hâlâ çok seviyorum, ama bir başkası gönlümdeki tahtı ondan devraldı.

Taffarel'i çok seviyorum. O, 1994'te Dünya Kupası'nı kaldıran Brezilya'nın kalecisi. Ronaldo'nun ve Rivaldo'nun takım arkadaşı. 1998'de Fransa'da yine Dünya Kupası'nda final oynamış. Parma, Reggiana ve Atletico Mineiro'da oynadıktan sonra Galatasaray'a geldi. 8 Mayıs 1966 doğumlu. Boyu 1.81, kilosu 80. Tam adı da Claudio Andre Mengen Taffarel.

Önce bir itiraf: Şimdi yüzüm kızarıyor söylerken ve geçmişi pişmanlıkla anıyorum ama Taffarel geldiğinde "Çok yaşlı" diye yüz çevirmiştim. Galiba medyanın o zamanki gazına falan geldim. "Yan toplarda zayıf" deyip duruyordum.

Son iki sezondur, Taffarel beni utandırmakla kalmadı, beynime bunları sokanlara da muazzam bir futbol dersi verdi. Taffarel o kötü Galatasaray defansının sigortasıydı. Hem, Mehmet de iyice 'pişer' belki yanında. Üstelik, neydi o Hayrettin, Volkan falan...

Ama Taffarel, sahanın içinde muazzam bir Galatasaraylı olmaktan öte de biriydi. Aslında, o bütün futbolcular arasında daha bizden biri. Bunu herhangi bir 'asimilasyon' anlamında söylemiyorum. Neyse ki, bir an olsun Türkleşmedi. Taffarel, sadece daha ulaşılabilir gözüküyordu. Hani bir yerde birlikte oturup, kahkahalarla gülebileceğimiz, iyi vakit geçireceğimiz, birbirimizin dilini anlayacağımız biri gibi...

Taffarel'le kendi aramda garip bir bağ varmış gibi hissediyorum. Sadece benimle değil, bütün Galatasaraylılarla örülmüş sanki. Biz, tribün olarak ona 'tapıyoruz.' Taffarel bizim arkadaşımız, çok sevdiğimiz bir dost... Hani böylesi bir özdeşleşmeyi, bu kadar yoğun bir sevgiyi bir Prekazi'yle falan yaşamıştık önceden... Ayrıca o buldozer gibi değil. Sadece işini iyi yapmıyor, seviniyor da. Bizim gibi. Yüzünden okunuyor, anlıyorsunuz...

Bir İngiliz gazeteci Arsenal maçından sorna ona "Türkçe'de sadece iki kelime bildiğiniz, bunun da 'Çok güzel' olduğu doğru mu" diye bir soru sorduğunda, gülüşünü görmeliydiniz. Ne o gazeteci, ne de başkaları o iki kelimenin bizim için, onun için ne anlama geldiğini bilmiyor, bilmeyecek. Taffarel, futbol literatürümüze bir deyim armağan etti. Son derece sıradan ve klişe gibi durabilecek iki kelimeye kendi sihrini kattı... Ronaldo "Bir Brezilyalı için kazanmak önemli değil, bir stille kazanmak aslolan" diyordu. Bir Brezilyalı futbolcunun, ligimize getirdiği renktir Taffarel. O iki cümle, onun stili olduğu için bugün Galatasaray tribünleri tarafından haykırılmaktadır "Çok güzel Taffarel" diye... Ve günlük konuşmalarımızın tam merkezindedir. Herkesin dilinde "Çok guzseeeel!" Tafo'nun dediği gibi...

94'teki Dünya Kupası esnasında, Brezilya'nın teknik direktörü olan Parreira "Günümüz futbolunun talep ettiği şekilde oynayacağız" diyordu, "Futbolda sihir ve hayaller bitmiştir artık. Teknik ve verimliliği birleştireceğiz." Bu söz Türkiye için ne kadar uzakta, farkındasınız değil mi... Biz hâlâ büyülü başarılarının, sihirli futbolcuların peşindeyiz... Taffarel onlardan biri, hem de en gerçek hayal!

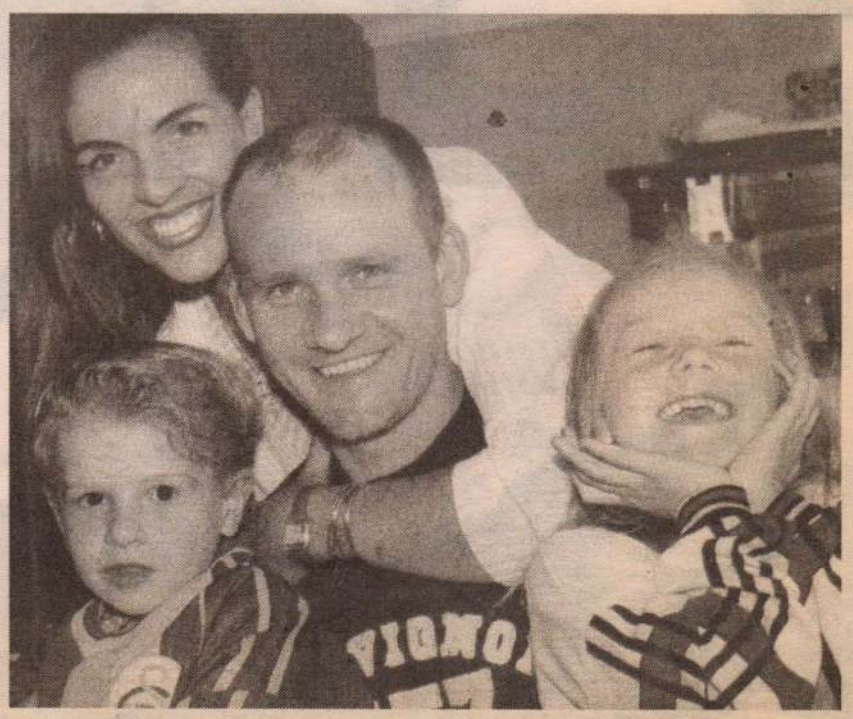

Diyarbakır'dan Taze Notlar

KEMAL VAROL

Çimenler ve Sarı-Kırmızı

Bilindiği gibi **Galatasaray**'ın Federasyon Kupası maçını Diyarbakır'da oynamasıyla milli bir 'sevince' tanık olduk. Medyada, Diyarbakır'la ilgili onlarca haber ve köşe yazısı yayınlanıp durdu günlerce. Oysa her zaman olduğu gibi, basına yansıyan bu tür olayların şehirdeki karşılığı çok farklı oldu. Öncelikle, **Diyarbakırspor**'un rengi yeşil-kırmızı ile Galatasaray'ın sarı-kırmızısı yanyana gelince, yine malum renkler sendromu yaşandı: Sarı-kırmızı-yeşil. Diyarbakır, belki de tarihinde ilk defa bu kadar özgür bir biçimde bu renkleri bir arada görebildi. Öte yandan, Kürtlerin Galatasaray sevgisi bilinen bir gerçekken Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi de Galatasaray'a jest olsun diye havaalanı girişindeki refüjleri sarı-kırmızıya boyatma kararı aldı. Ama refüjlerin sarı-kırmızıya boyanması belediye ile polisi bir anda karşı karşıya getirdi. Çünkü, refüjler sarı-kırmızıya boyanınca, bu renkler çimenlerin yeşiliyle buluşuyor ve sonuçta yine o bildik görüntü çıkıyordu ortaya. Neyse ki, bir süre sonra İl Valisi'nin devreye girmesiyle sorun çözülmüş oluyordu.

Vergi Barıştır

Galatasaray'ın Diyarbakır seferi sırasında "Güneydoğu'nun değişen yüzünden" söz edildi sıkça. Vatandaşlarımız huzur içindeydi, şehirde galeria, disko bile açılmıştı, herkesin yüzü gülüyor ve sokaklar cıvıl cıvıldı. Her yerde bir barış ortamından söz ediliyordu artık. Galatasaray'ın Diyarbakır'a gelmesinden birkaç gün sonra şehire bir ziyarette bulunan **CHP** eski lideri **Deniz Baykal**'a, "Biz barıştan başka bir şey istemiyoruz" diye bir söz söyleyen bir vatandaşa, Baykal, "Tabii," diyordu, "sanayi ile buraları kalkındırmak gerekiyor." Barışın ön koşulu sanayiydi demek ki. Bunun içinde vatandaşlarımızın devletine gerekli desteği vermesi gerekiyordu artık. Bundan olsa gerek, defterdarlığın Diyarbakır'da vergi ile ilgili olarak astığı bez afişlerde 'barış' kelimesi telaffuz ediliyordu şimdilerde. Daha çok kaçan köylülerin yerleştiği Bağlar semtine asılan bu afişlerden birinde şu ifade yer alıyordu: "Vergi barış ve kardeşliktir." Devlet, Diyarbakır'da nasıl vergi toplayacağını doğrusu çok iyi biliyordu.

Diyarbakır'ın Politikası

Kürtlerin Galatasaray'a neden bu kadar ilgi gösterdiğini bir gazeteci arkadaşıma sorduğumda ilginç bir yanıt aldım. "Kürtler kırmızıyı çok sever, belki de ondandır" dedi. Galatasaray'ın geçmiş yıllardaki Diyarbakır maçlarında stada asılan ve şu an İmralı'da bulunan Galatasaraylı'yı kastettiği her halinden belli olan, "Seni severiz, seni seveni de severiz" yazılı pankartı asan taraftarın, **Mehmet Ağar**'ın en yakın arkadaşlarından **Fatih Terim**'e olan ilgisini üst düzey bir HADEP'liye sorduğumda, aldığım yanıt en az gazeteci arkadaşımınki kadar ilginç oluyor: "Biliyorsunuz bir barış süreci var ve Diyarbakırlılar da bugün politika yapıyor."

Hani Barış Gelmişti?

Galatasaray kafilesi Diyarbakır Havaalanı'na iner inmez, F-16 uçakları şehrin üstünde alçak uçuş yaparak futbolculara güzel bir karşılama töreni hazırladılar. Uçakların yaptıkları gösterilerle hiçbir yerde görülmemiş bir 'Hoşgeldiniz' karşılaması yapılıyordu adeta. Akşam, Diyarbakır Havaalanı'na yakın bir semtte bulunan evime döndüğümde, annemin biraz üzgün olduğunu fark ettim. Babası şiirler, şarkılar okuyan bir dengbej (anlatıcı) olan ve üzgün olduğum zamanlarda kürtçe, "Oğlum, sanki kalbimde bir hasret kalmış gibi" diyen anneme, ne olduğunu sorduğumda, uçakların gün boyu çıkardığı gürültüyü kastederek "Yine operasyon vardı galiba, hani barış gelmişti artık?" diye yanıtladı beni üzgün sesiyle. 'Şair' olduğumu hala bilmeyen ve beni hala o temiz çocuğu sanan anneme, bütün bu gürültünün bir takım için koparıldığını nasıl anlatabilirdim ki?

Hepimiz Kardeşiz Ama Birimiz Üvey

Galatasaray-Antalyaspor maçı öncesinde **Mahsun Kırmızıgül** ile birlikte şarkılar mırıldanan **Reha Muhtar** stada selam veredursun, maç sırasında hepimizin kardeş ama birimizin üvey olduğunu gördük: Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı **Av. Feridun Çelik**. Maçtan önce bütün protokol tek tek stada anons edilirken, Çelik'in adı es geçiliyordu. Yapılan uygulamalar sadece bununla sınırlı değil. Fahri danışmanlığını **Orhan Alkaya**, Genel Sanat Yönetmenliğini **Mete Ayhan**'ın yaptığı Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun yaşadıkları bu üveyliği daha iyi anlatıyor gibi. Belediyeye bağlı tiyatronun oyunlarının bölgede sahnelenmesine sürekli olarak güvenlik engeli çıkarılıyor. Belediye HADEP'li olunca bu uygulamayı anlamak zor değil tabi. Tiyatronun başından geçenler ise traji-komik olaylarla dolu. Örneğin, Tiyatronun afişleri Siverek'te polis günü dolayısıyla yürüyüş yapan görevlilerce tek tek sökülüyor. Bir başka şehirde, oyunculardan birinin bile sabıkası olmadığı halde tiyatroda görev alan oyuncuların aranmakta olduğu iddiasıyla karşılaşıyorlar. Mardin'in bir ilçesinde ise, Kaymakam, kendisi gelmeden oyun başladığı için ufak çaplı bir tartışmaya sebep oluyor. Şehir Tiyatrosu'nun sahneye koyduğu **"Ölüm ve Kız"** adlı oyunun broşürüne DGM'den dava açılırken, Belediye Başkanı Feridun Çelik belediyenin tiyatro salonuna bile üst araması yapılarak alınıyor. Bir kentin yaklaşık yüzde seksen oyuyla başkanlık koltuğuna oturan **Feridun Çelik**'in adı Galatasaray maçında yok sayılıyor, başkan kendi tiyatro salonuna bile üst araması yapılarak alınıyor, havaalanında VIP bölümünden geçmesine izin verilmiyor. Bakmayın bu tür olayların basına yansımadığına. Başkan şimdilik susuyor, çünkü "süreç öyle gerektiriyor."

Diyarbakır ve Oxford

Geçen ay içerisinde Galatasaray'la birlikte yüzlerce köşe yazarı da Diyarbakır'a geldi. Köşe yazarları günlerce 'Güneydoğu'nun değişen yüzü'nü anlatıp durdular köşelerinde. Bu yazarlardan **Yavuz Donat**'la birlikte en ilginci **Hıncal Uluç**'tu kuşkusuz. Orda bir köy varmış, o köy bizimdi ama henüz gitmemiştik, neyse sonunda köyümüzü gördük de çok sevindik. Sanki Afrika'da bir yere gitmiş de, yurdun bu köşesine duyduğu hayranlığını yazdı Sayın Uluç. Sonunda , bu yazıda bahse konu olacak şair ve ya-

Ciğerle sabah kahvaltısı!..

Doğan Dağdelen dost. **"Yarın sabah kahvalu için saat 8.30'da alacağım sizi.. Ciğer kebabı yiyeceğiz"** dediğinde "Şaka" diye "Peki" dedik.

Sabah 8.30. Doğan lobide..

Bre aman.. Ciğer kebabı sahlıması meğer.

Ben hayatımda sabah kahvalu dışında birşey yemedim. En lüks brunchlarda bile, o erafes bitlilere bakmadım hiç. Hele sakatat.. Ağzıma koymuş değilim bu yaşa kadar. Düşüncem bile midemi havalandırıyor.

Özcan **"İmkansız"** dedi.. **"Ben oteldeki**

mış sarı biber. İki parça gene kızarmış domates. Ağzımda korka korka götürüp indirdim.. Vay anasını sayın seyirciler..

Bu defa **"Ofis"** denen modern Diyarbakır'ın sokaklarında dolaştık.

Diyarbakır nasıl hızla gelişiyor. Ofis'i gezerken anladık.

Vali konağını gösterdi. Doğan..

Bu konağı hepiniz bilirsiniz. Hani içinde jakuzisi olan

Meğer, köhne konağı restore eden bizim Doğan değil miymiş?..

"Yukarda Allah var" dedi. Doğan . **"Vali benden değil jakuzi, hiçbirşey istemedi. Bu devletin valisine lavik birşey olsun, de-**

Akşamsefası

zarların yaptığı gibi 'benim Diyarbakır'ım' deyip bombayı patlattı. Dicle nehrinin kıyısındaki ve çoğu köyleri yakılmış insanların oturduğu yoksul gecekonduları Boğaz'a bakan villalara benzetme iğrençliğini bile gösterdi yazılarında. Hele, Diyarbakır'da Oxford'a benzeyen bir üniversite vardı ki, sormayın! 120 bin dönüm araziye yayılan üniversiteyi çok beğenmişti Hıncal Uluç. Güzel binalar, harika spor tesisleri vardı üniversitenin. **Dicle Üniversitesi**'nde spor hariç hiçbir sosyal faaliyete izin verilmediğini, üniversitenin onca eksikliğine rağmen kimsenin uğramadığı bir dağ başına dört minareli devasa bir camiinin yapıldığını, okul bahçesinde gitar çalan öğrencilere bile tahammül edilmediğini, okulda tek bir kulüp ve topluluğun bulunmadığını, üniversitenin herhangi bir yerine afiş ya da bir duyuru asmanın bile günler aldığını ve buna çoğu kez izin verilmediğini, üniversitenin öğretim görevlilerinin çoğunun dini düşünceleri ağır basan hocalardan oluştuğunu sanırım bilmiyordur Hıncal Uluç. Bir örnek olay: Geçtiğimiz aylarda Diyarbakır'da **Murathan Mungan**'ın düzenleyeceği imza gününe ait afişleri üniversiteye asmak isteyen öğrenciler çeşitli engellerle karşılaştılar. Yanıt basitti. Bu afişlerin üniversiteyle ne ilgisi var! Sonunda, M.Mungan'ın **Osmanlıya Dair Hikâyat** adlı kitabı okul yetkilileri ve güvenlik görevlilerine gösterilerek, Mungan'ın Osmanlı tarihini konu alan bir şair olduğu sayıyla afişlerin asılmasına izin alınabildi. Evet Sayın Uluç, Diyarbakır'da Oxford var! Bilseniz, öğrenciler bu Oxford'ta okumaktan nasıl da mutlular!

Galatasaray ve Şairler

Diyarbakır'da hemen hemen her ay bir edebiyat etkinliği düzenlenir. Çeşitli şair ve yazarlar imza günleri ve söyleşiler yapıp buradaki okurlarıyla buluşurlar. Bazı şairleri dışarıda tutarak konuşacak olursam, Diyarbakır'a gelen şair ve yazarlar, edebi kimliklerini unutup Kürt sorunu konusunda ne kadar duyarlı olduklarını, bu konuda neler yaptıklarından tutun da, buradaki insanların duygularını sömürmeye varacak ölçüde sözler sarf ediyorlar. Son örneğini **Ahmet Telli**'nin de katıldığı bir dinletide yaşadık. Herkes birden 'duyarlı' oluyor Diyarbakır'a gelince. Galatasaray'ın Diyarbakır'a gelmesine benzeyen ama diğer uçtaki bir oyunu andıran bir uygulama bu. Herkes birden 'duyarlı' oluyor Diyarbakır'a gelince. Mide bulandıran bir niyet seziyorum bu yaklaşımda. Bir savaşın izlerini hala taşıyan Diyarbakır'ın acılarını kullanıp kendilerine prim yaparken, burada yaşayan insanlarsa, bu 'duyarlıktan' dolayı onları baş tacı ediyor her seferinde. Oysa nasıl bir iğrençlikle karşı karşıya olduğunu bu kent iyi biliyor. Bu halkın acılarına da, hatırasına da dokunmayın artık!

Galatasaray ve Adorno

"Güneydoğu'nun değişen yüzü... Diyarbakır'da bayram... Diyarbakır'da Oxford var... Güneydoğu hayat buluyor..." Bunlar, Galatasaray maçı sonrası atılan manşetlerden sadece bazıları. Oysa Ora'da her şey hala aynı. Mayıs ayı içerisinde 8 gazete ve derginin bölgeye girişi yasaklandı, kitabevleri, kültür merkezleri baskınlara uğruyor, üç yıl kapalı kaldıktan sonra mahkeme kararıyla açılan **IHO Diyarbakır Şubesi** 23 gün sonra **OHAL Valiliği**'nce yeniden kapatılıyor, çaldığı Kürtçe bir şarkıdan dolayı yerel **Kanal 21** televizyonu "geçici olarak" (ne demekse) bir yıl kapatma cezası alıyor. Bütün bu tablo karşısında Güneydoğu ile alay edercesine yukarıdaki manşetler atılıyor. Sanırım en güzel tespiti, aylardır bende bir başucu kitabı olarak duran **Minima Moralia**'da **Adorno** yapıyor! "Siyah adamı gerçekte öyle olmadığı açıkça bilindiği halde beyaz gibi olduğuna inandırmaya çalışmak ona yapılan haksızlığı daha da arttırmak olur. İyiliksever bir aşağılamadır bu!"

Cim-Bom!

Bu uzun yazıyı bir hikaye paklar belki. Hikayenin konusunu **Ahmet Erhan**'ın yıllar önce **Demokrasi Gazetesi'**nde yayınlanan o nefis "Cim-Bom" yazısından alabilirim sanırım. Rivayet olunur ki, Ora'da savaş Galatasaray'ın maçları oynanırken dururmuş ancak. Galatasaray her gol attığında **"Cim-Bom"** diye yankılanırmış dağlar ve ovalar. Sonra maç sona erer, **"Cim-Bom"** sesleri, yerini silah ve bomba seslerine bırakırmış. **"Ciimm-Buumm!"**

Diyarbakır'a gelen şair ve yazarlar, edebi kimliklerini unutup Kürt sorunu konusunda ne kadar duyarlı olduklarını, bu konuda neler yaptıklarından tutun da, buradaki insanların duygularını sömürmeye varacak ölçüde sözler sarf ediyorlar. Herkes birden 'duyarlı' oluyor Diyarbakır'a gelince. Mide bulandıran bir niyet seziyorum bu yaklaşımda. Bu halkın acılarına da, hatırasına da dokunmayın artık!

Kemalvarol@hotmail.com

Kalinihkta Sait

ATTİLA İLHAN

Nisuaz'a baktım, yoktun: "Baylan'da..." diye düşündüm: "Mutlaka Baylan'da. Tek başına. Yahut bir paket Yenice ile başbaşa." Sonra birdenbire artık hiç; ne bugün, ne yarın, ne öbürgün; Baylan'da veya Nisuaz'da olamıyacağını, sinemaların önünde dolaşamıyacağını hatırladım: "Ulan!.." dedim; "Sait be!.."

Ve gittim bir deniz kıyısı buldum: Her şeye rağmen İstanbul, kok kömürlerine rağmen; dumanlara, pis dumanlara; insana eğri eğri bakan rıhtım hammallarının yorgun yüzlerine rağmen İstanbul kalabilmiş bir deniz kıyısı buldum. Ve o zaman bileklerindeki damarları açan; geceleri saatler uğul uğul uğuldarken bir Sirkeci otelinde veremlerini büyüten adamların yalnızlığını düşündüm. Ve seni. Sen ki yalnızdın.

Kahvenin kapısından mütebessim giriyor, masanın üzerine gazeteleri atıyorsun. Gözlüklerini aranıyor taranıyor, bir sarı defterden, iri iri, seyrek seyrek yazılmış hikayeler, roman başlangıçları okuyorsun. Beraber yolculuklar kuruyoruz. Her defasında, bir dahaki sefere Paris'te St-Michel üstündeki kahvelerde yahut ne bileyim Marsilya'da Canabiére'deki sinemalardan birinin kapısı önünde buluşmaya karar veriyor; oralarda romanlar yaşamayı, romanlar yazmayı; asrımızın ve kendimizin şahane kederini, adamı dağlara uğratan sancısını satır satır dökmeyi düşünüyoruz.

Sen ki bu ağrıyı bilirsin. Yüreğinin üstünde ikinci bir yürek gibi; bir kahpe, bir puşt, bir canavar yürek gibi vurur; birçok hikayelerini yarıda bıraktırır, zehirler; şehri yadırgatır; etrafını saran ve seni bir tropik nebatı gibi yarı hayran yarı şaşkın seyreden haşerata sövdürür. Nasıl bilmezsin onu? Nasıl duymazsın. Yalnızığını, sancını dürer büker iç cebine yerleştirir, alır başını İstanbul halkına, halkımıza, halkımızın o kendi halinde ve büyük ellerine gidersin. Balıkçılarına gidersin. Yüksekkaldırım'ı insan yapan, yaşatan Yahudi ve Rum çocuklarına gidersin. Kundura boyacıları4na, arabacılara ve tezgahlarda karadut satanlara gidersin. Gidecek başka yerimiz var mıdır ki?

Daha daha birlikte bir cigara dumanı örtünür, Hayırsız'daki serseri ayıbalığının yürek parlayıcı serüvenini düşünürüz. Yorulursun. Gözlerin düşer. Dalarsın. Sinemalara gideriz. Büsbütün dalarsın. Filmin sonunda ne olduğunu çoğunluk ben anlatırım. Hastasındır. Ölüm bir yarasadır, etrafında kayar dolaşır, öfkelenir söversin. Kitapçına söversin, kitaplarına söversin, arkadaşlarına söversin; bir de bakarsın ki eninde sonunda elinde bir yalnızlığın, bir sancın, bir de yazılarını ve kafanın içini dolduran hayallerin kalmış, onlara söversin.

Beyoğlu'na yağmurlar yağar. Kahvenin camları, fakir orospular ıslanır. İşsiz aktörler, çocuk hikayeciler, kendini bir bok sanan kalem parazitleri gelip gelip seni bulurlar. Ne yapacağını bilemezsin. Sıkılır birden hepimizi terkeder kalabalığa karışırsın, kaybolursun, gidersin. Yahut bir sabah ciddi ciddi sanattan konuşur. Her seferinde senin bu işi nasıl ciddiye aldığını görür, sevinirim. Kendi laflarımı söylerim, bir kısmı hoşuna gider, paylaşırız, bir kısmı gitmez, paylaşmayız. Ama ne olursa olsun, en son arkadaşın benim, bu değişmez! Koca dünyada, şu ve şu meridyen dereceleri arasında atom ve hidrojen bombaları konuşulur, yeni Türk edebiyatına yeni yollar aranır, fıkır fıkır kaynarken arkadaş olduğun en son adam benim. Nasıl olduk bilmeyiz. Belki Beyoğlu'nu yaşamanın daha doğrusu çekmenin marifeti, belki ortaklaşa kahrımız, belki sadece tesadüf. O gün bugün hep böyle birbirimizi arıyoruz. O gün bugün hep böyle birbirimize anlatacak şeylerimiz oluyor.

Ama sen konuşmuyorsun ki, şimdi. Orada, yağmurun altına upuzun uzanmışsın. Islanıyorsun. Bir cami avlusunda, bulaşık bir yağmurun altına uzanmışsın. Islanıyorsun. Sana trençkot aldığımız günü hatırlıyorum. Hani üç kere cayıp karar verdiğin yeşil trençkotu. Şimdi ne olacak o trençkot? Sen oraya upuzun yatmışsın, öyle ıslanıyorsun. Öyle ıslanıyorsun. Bir kelime söylesen!.. Sövmüyorsun. Öyle ıslanıyorsun. Bir kelime söylesen!.. Tek bir kelime! Söylemezsin ki! Susarsın böyle, gözlerini yumarsın, beraber Grenoble'da bir pansiyon ararız; bulutlar ararız, mavi gözlü bulutlar, dağlarda soğuk soğuk uçuşan iğne kuşları arar buluruz; sonra bir kahveye çöker yaşasın su! yaşasın gök! yaşasın insanlar! yaşasın edebiyat! diye güleriz.

Gözlerini açmıyacaksın. Beni dinlemiyorsun. Bir şey diyeceğin de yok. Yalnızdın. Daha çok yalnızsın. Sancın vardı, yüreğini buran sancın, şimdi daha çok var, daha çok buruyor yüreğini. Biz, ötekiler, hepimiz bu kıyıda kaldık. Elimizden bir halt gelmiyor. Yüreklerimizi eski gazeteler gibi buruşturup buruşturup atıyoruz.

(Seçilmiş Hikayeler Dergisi. Nisan "Haziran" 1954)